ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ސަމަރީއޮފް ނިމުންގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2022/HC-B12/97
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ފަރާތް: ޙުސްނާ އާދަމް ނަސީރު / ރޮޒީހަރަފްގެ، ތ.މާލަން
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ބަންދު މުރާޖަޢާކުރި ނިންމުމެއް

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީސް
ފަނޑިޔާރު ޝުޖޫނު މުޙައްމަދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު

- ނިމުނު ތާރީޚް: 06 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1444 / 02 އޮކްޓޯބަރު 2022

- ރަޖިސްޓްރީކުރެވުނު ތާރީޚް: 24 ޞަފަރު 1444 / 20 ސެޕްޓެމްބަރު 2022

- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:
- ނަންބަރު: 145-B1/AM/2022/03
- ނިންމި ކޯޓު: ކްރިމިނަލް ކޯޓު
- ބާވަތް: ބަންދު މުއްދަތާގުޅޭ ނިންމުމެއް
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 31 އޮގަސްޓް 2022
- ނިމުނު ތާރީޚް: 12 ސެޕްޓެމްބަރު 2022

ޖިނާއީ- ކޯޓު އަމުރު- ބަންދުކުރުން- މަސްއޫލިއްޔަތުގައި ބެހެއްޓުން- މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް އޮތުން-އިޙްތިޔާރީ ނިންމުމުގެ އިސްތިއުނާފު-
އިސްތިސްނާއީ ހާލަތެއް ނެތުން

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނުގެ ރައުޔު

ކޭސް ހިނގާފައިވާ ގޮތް

1. ހުށަހަޅާ އާދަމް ނަސީރު އިބްރު ބަޔާނާއެކު މަސްއޫލިއްޔަތުގައި ބޭންކުތަކުން އެވޯކެއި ގެންގުޅެ ވިޔަފާރިކުރާކަމުގެ ތުހުމަތުގައި 29 މާރިޗު 2022 ގައި ހައްޔަރުކޮށް އެކިފަހަރު މަޙްކަމަށް ބަންދުގެ މުއްދަތު އިތުރުކޮށްފައިވެއެވެ. 25 ޖޫން 2022 ގައި ހުށަހަޅާ ފަރާތް ނަސީރު ޝަރުޢީގޮތުގެމަތިން ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން އަމުރުކޮށްފައިވެއެވެ. އެ އަމުރުގައި، ބަންދުން ދޫކުރި ސަބަބު ބަޔާންކޮށްފައިނުވާތީ، އަދި ބާކީވާކަމަށް ހުށަހަޅާ ފަރާތް ނަސީރުގެ ބަންދާ ގުޅޭ ގޮތުން ކޯޓަށް އެދި ދަޢުވާކުރިން ހުރަހަގައިވާނަމަ ބަންދާ ގުޅޭ އަމުރުން ގޮތުން ކޯޓަށް އެދުމަކުން ޕުންނަކަމަށް މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-B12/75 ޤަޟިއްޔާގައި ކޯޓަށް އެދިފައިވެއެވެ. ހުށަހަޅާ ފަރާތް ނަސީރުގެ ބަންދާގުޅޭ ގޮތުން ކޯޓަށް އަމުރުދޭން އެދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް އަމުރުން ހުށަހަޅައެވެ.

ދަށު ކޯޓުން ނިންމި ގޮތް

2. ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 59 ވަނަ މާއްދާއާއި 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ހުށަހަޅާ ފަރާތް ނަސީރު ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ސަބަބުތައް ވުޖޫދުގައިވާކަމަށް ބެލެވިފައި ނުވާތީ، ހުށަހަޅާ ފަރާތް ނަސީރު ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ޝަރުޠުތައް ނެތްކަމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B1/AM/2022/03 (12 ސެޕްޓެމްބަރ 2022) ބަންދު މުރާޖަޢާކުރުން ނިންމިގޮތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތައް

3. މި މައްސަލައިގައި ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފު ދޭ ނުކުތާއެވެ. އެއީ؛

3.1. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި އެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާ އާއި އެ ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ އަމުރަކަށްވުން؛

3.2. އެ އަމުރަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ޚިލާފަށް ނެރެފައިވާ އަމުރަކަށްވުން؛

ދެ ފަރާތުގެ ވާހަކަ

4. ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، މަސްއޫލިއްޔަތާއި ގެންގުޅެ ވިޔަފާރި ކުރުމުގެ ކުށްތަކަކީ، ކުށުގެ ޚަޠަރާއި ބާވަތުން މުޖުތަމަޢަށް ނުރައްކާތެރިކަން ބޮޑު ކުށުގެ ޖަމާޢަތްތަކަށް މަތީ މަދުރަސާގެ ނިސްބަތްވާކަން[1] ހުށަހަޅައިދީ، އަދި މި މައްސަލައިގައި ހުސްނާ އާދަމް ނަސީރުގެ ފަރާތުން މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިވެ އޮތްކަމަށް ބުރަވެވޭކަމަށް ހައިކޯޓުން[2] ކުރިން ކަސްޓަޑީއަށް ފޮނުއްވައިދީ، މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ވިޔަފާރިކުރިކަމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މިހާލަތުގައި، ހާލަތު ބަދަލުވެފައިވާކަމަށް ބެލޭ ބަންދުން ދޫކުރުމަކީ، ފަސޭހަތަކަށް ލިބިގެންވާ އިޙްތިޔާރެއް ނޫން ކަމަށެވެ.

5. ހުސްނާ އާދަމް ނަސީރުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، މިކުށުގެ ތުހުމަތުގައި އެފަރާތް ބަންދުކުރުމުން ހާލަތު މިހާރު ބަދަލުވެގެން ގޮސްފައިވާކަމަށެވެ. އަދި ހާލަތަށް އައި ބަދަލު ސާފުކޮށް އަމުރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ޝަރީޢަތްކުރުމުގެބާރު ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގައި ބާރުއަޅާ ކުރުގެ ކުރަ ބޭނު މިސަން ރިޢާޔަތްކުރުމުގެ މައްޗަށް އެކަނި ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ކަމަށް ކަނޑައެޅިދާނެ ކަމަށް ނުދާނެ ކަމަށެވެ.

ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން

6. އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ ބިނާކޮށްފައިވަނީ، ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެން އެ މައްސަލައެއްގެ ވަޒަނެއްގެންވާ ހާލަތުތަކާއި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެން ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު އިޖުތިހާދުކޮށް ގޮތް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކަމަކަށްވާނަމަ، އެފަދަ އިޖުތިހާދަކަށް އިސްތިއުނާފީ ކޯޓަކުން ވަންނަނީ ހަމައެކަނި

[1] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަބްދުއްލަޠީފު (ނަންބަރު 2011/SC-A/33) ޤަޟިއްޔާއާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝަފީޢު އަދި އެހެނިހެން 2020/HC-A/286-289

[2] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-B12/75

ބާރަކަށް[3] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ޢަނުދު[4] ގަޟިއްޔާގެ އިއްތިފާޤު ރައްދުކުރި[5] ފަސޭހަކުރާ ދުސްތޫރުއްސާބިތު ޤަރާރުކޮށްފައެވެ.

7. ހުއްޖަތްކުރުމުގައި އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ނުސޫޞުތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މަޤާޞިދުތަކާއި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ފަސޭހަތަކާއި އަދި ދައުލަތުން ދެއްކިފައިވާ ވަރަކަށްކަން ބަހައިން، މި އިސްލާމްދީނާއި ބިނާވެފައިވާ ކަރުގެ ތަޢާމުލާތުތަކާ ހިފުން ބަނދު ކުރުމާ ގެރިގޮތުންނެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ[6] 59 ވަނަ މާއްދާއާއި 60 ވަނަ މާއްދާއާއި އަދި ޝަރީޢަތް ކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ގަވާއިދުގެ[7] 13 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުން ކުރުގެ ތުހުމަތުގައި ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަކީ، ކޯޓުގެ މައްސަލަތަކުގެ ވުޖޫ ވަކައިގެންވާ ކަންކަމާއި ހާލަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ފަސޭހަކުރުގެ އިހުތިޔާރީ ބަރުގެ ތުހުމަތުން ނިންމާލުމަކަށް އެނގެއެވެ.

8. ދައުލަތުގެ އިސްލާމީ ނުސޫޞުތަކުގެ މައިގަނޑު ބަރުޙަޤު، މަސްއޫލު ތަކެއް ޗެކްޕޮއިންޓުތަކަށް، ކުރުގެ ބާވާތް ޖަލުން މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރި ޙާލަތެއް ކުރެއް ކަމުގައިވާނީ، އެފަދަ ކުރަކާއި ގުޅިގެން މުޖުތަމަޢުވާ ވިންވަރަށް ހުރި ފަރާތް ވީގެފައިވާނަމަ، އެފަރާތެއް ބަންދުން ދޫކުރުމުގެ އިހުތިޔާރަކީ ވީގެންވާ އިހުތިޔާރަކަށް ނުވެއެވެ.

9. ދައުލަތުން ހަވާލާދީފައިވާ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު[8] ގަޟިއްޔާގައި ޤަރާރުކޮށްފައިވާ ބިންވަނަ ނުކުތާގައި މަނާކުރެވިފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ވިސްނުންއާއި އެގޮ

---

[3] ދަސްތޫރުގެ ފަސްވަނަ ބާބު ގޮތް ނިސްބަތުވާ ދަސްވަދު ފޮނު އުސޫލަކުން ބިނާކޮށްގެން ކަމަށް ވުން، ނަމަވެސް ދަސްތޫރުގެ ފަސްވަނަ އިޖުތިހާދުކުރަމުން ނިސްބަތުވި ކަމުންނަށް ކަންކަން ރިޢާޔަތްކުރުވުން؛
ދަސްތޫރުގެ ފަސްވަނަ އިޖުތިހާދުކުރަމުން ނިސްބަތުވި ރިޢާޔަތްކުރި ވާޖިބުތަކުގެ ބަޔާންކުރުމާ ދަސްތޫރުގެ ފަސްވަނަ ބާބަށް އާދެވުނީ އެވެ؛
ދަސްތޫރުގެ ފަސްވަނަ އިޖުތިހާދުކުރި ގޮތް ނިސްބަތުވި މައިގަނޑު ވާޖިބުތަކަށް ނަމަވެސް ކަމަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށް ނުވެއެވެ؛
ދަސްތޫރުގެ ފަސްވަނަ އިޖުތިހާދުކުރި ގޮތުގެ ސަބަބުން އެކަށީގެންވާ ކަމެއް ނަމަވެސް ބާރުއަޅައިފައި މުދުވެރިވުމަކީ އެވެ.

[4] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/51 ގަޟިއްޔާ

[5] އިސްލާމް ބަރުވުން ބަޔާނުގެ 15 ވަނަ ޢާޔަތްތަކާ

[6] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

[7] 2021-SC-REG-01

[8] 2011/SC-A/33

ބޭނުންކުރުމުގެ ކުރިމަތިވާ، އުކުންތަކުގެ ޖާގާއި ބާވަތުން މުޖުތަމަޢަށް ލިބުމުންދާ ބޮޑުތި ގެއްލުންތަކަށްބަލާއި މުޖުތަމަޢަށް ނުރައްކާތެރިކަން ބޮޑު ކުރުގެ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ދިނިންމުން އެކޯޓުން އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާނު ނުކުރާ ހިނދަކު އެކޯޓުން ތަޙުޤީޤާއި ނުދެވޭނެކަމަށް ހައިކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޝަން ޖެނެރަލް ވ. މުޙައްމަދު ޝަފީއުއް އަދި އެހެނިހެން**[9] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. ހައިކޯޓުގެ ބެންޗުން ޤަޟިއްޔާގައި މަސްތުވާތަކެތީން ކުރާ އެކި އެކި ނުރުވާ އަސަރުތައް އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި މަސްތުވާ ތަކެއްޗާ ނުބައިކަންކަމުގެ ބަލާބޮޑުކަމާއި ރާއްޖޭއާއި ބައިނަލްއަޤްވާމީ މަސްރަހުގެ ތަފާތު ހިސާބުތަކަށް ދިރާސާތަކުން މަސްތުވާތަކެތީގެ ސަބަބުން މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް އޮތް ނުރައްކާ ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

10. މަސްތުވާތަކެތީގެ ވިޔަފާރިކުރުމަކީ އެކަމުގެ ސަބަބުން މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާ ކުރިމަތިކުރުވާ ކަމެއް ކަމާ ގުޅޭ އެއްބަސްވެ. އެފަދަ ސުވާލަކީ، މަސްތުވާތަކެތީގެ ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ތުހުމަތުކުރުވާ މިންވަރަށް ހުކުމް ކުރުން ހަމަތަކުގައި، އެފަދަ މުއްސަނދިކަމުގެ ބަލާއޮތުމަކީ، އިސްތިޤުރާރު ނުރެ ފަސޭހަކަން ހަޖަމް ކަމެއްކޮށްފައެވެ.

11. **ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޝަރީފް އިބްރާހީމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޝަން ޖެނެރަލްގެ ޤަޟިއްޔާ**[10] އާއި **ޕްރޮސިކިއުޝަން ޖެނެރަލްގެ ޤަޟިއްޔާ ވ. އަޙްމަދު ނިޝާމް**[11] ފަދަ ޤަޟިއްޔާތަކުގައި ކަނޑައަޅައިފައިވާ އުސޫލަށް ބަލާއިރު، ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ މީހާ ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަކީ، ކުށުގެ ކުޑަބޮޑުމިނާއި ގުޅުވާނުލާ ކަމެއް ނޫނެވެ. އެހެނީ، މީހާގެ މިނިވަންކަން ގެއްލު ވާންވާނީ އެ މީހާ ކުރިއަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށުގެ ކުޑަބޮޑު މިނަށް ބަލައިގެންނެއް ނޫނެވެ. އެކަން ބިނާވާނީ، އެ މީހާ ކުށް ކުރިއަށް ދަތްކުރާ ހާލުގައި ކަމުގެ މައްޗަށެވެ، އެ މީހަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ މިންގަނޑުން ބަހައްޓަންޖެހޭ މީހަކަށް ވުމުގެ ނުވަތަ ނުވުމުގެ މައްޗަށް ކަމުގައި[12] ކަމަށެވެ.

---

[9] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/286-290

[10] 2020/SC-A/93

[11] 2020/SC-A/61

[12] އިސްވެ ބަޔާންވުނު ޤަރާރުގެ 34 ވަނަ ނުކުތާ

12. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ މިންގަނޑުގެ ތެރެއިން މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް އޮތުމީ ބެލުމުގައި އެމީހަކު އެކުށްކުރުމުގައި ބައިވެރިވެފައިވާ ގޮތާއި އަދާކޮށްފައިވާ ދައުރާއި އެމީހެއްގެ ކުށުގެ ރެކޯޑު ފަދަ ކަންތައްތަކަށް ބެލުމަކީ ޖިނާއީ ނިޒާމުގައި ކަނޑައެޅި އިސްތިޤްރާރުވެ އަމަލުކުރެވެމުންދާ އުސޫލެވެ.[13] މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް އޮތުމީ ބެލުމުގައި ކުށްކޮށްފައިވާ ބާވަތާއި ކުށްކުރުމުގައި އަނިޔާވެރިކަން ހިތްހަރުކަމާއި، އަދި ކުށުގެ އަމަލު ހިންގުމުގައި ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތް ބައިވެރިވެފައިވާ ގޮތް މިއީ މައްސަލައާ ގުޅިގެން ހުރިހާ ޒަރީޢާގެ މައްޗަށް ބަލައިގެން ފުރިހަމަ އަންނަން ކަންތައްތަކެވެ.

13. މަސްތުވާތަކެތީގެ ޓްރެފިކިންގެ ކުށަކީ މުޖުތަމަޢުތަކުގައި، ހުރިހާ ފަރާތަކަށް ބޮޑު ހާލަތަކަށް ބޯދާ އައިސްކާރަށް ގޮތް ތެރެސަރަހައްދުތަކުގެ މިސާލަކަށް ބަލާފާ ހިނގާށެވެ. މި މައްސަލައިގައި ހެރޮއިން އާދަމް ނަސީބުގެ ބަންދު އިތުރުކޮށްފައިވާ އެކި އެކި ސަބަބުތަކުގެ ތެރެއިން އެއް ސަބަބަކީ، ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތް ދުވަސްވަރެއްގައި ފައިސާގެ ގިނަ ޖަމާކުރުންތަކެއް ހުސެއިން އާދަމް ނަސީބުގެ އެކައުންޓަށް ވަދެފައިވާ ކަމަށް ފުލުހުންނަށް ބެލެވުނު ބެލެވުމެވެ.[14] އެހެންނަމަވެސް، ކޮންމެވެސް ސަބަބަކާ ހުރެ، މައްސަލައިގެ ދައުވާ ހުށަހެޅުމުގައި މިވާޤިޢާގެ މައްސަލަ ދައުވާ ބިނާކޮށް ހުށަހެޅިފައިވާ ކަން އެނގެން ނެތެވެ. ތަހުޤީޤަށް މިވާޤިޢާ ކަނޑައަޅާނުލެވި ސަބަބުތަކުގައި ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާ އޮތް ކަން ބެލުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރުން ލާޒިމު އެއްކަމަކީ، ކުށްކުރުމުގައި އެފަރާތެއް ބައިވެރިވުން އޮތްގޮތް ކަމަށް ވާއިރު، ބެލުމުން ވާޤިޢާގައި ކުށްކުރުމުގައި މުއްތަހަމުގެ ބައިވެރިވުން ދަލާލުހައިސިއްޔަތުގައި މުހިއްމު ދައުރެއް އަދާކުރާން ހައްކެކެވެ. ކުރިން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރެވުނު މި ވާޤިޢާ އަށް މިއައި ބަދަލު، ދިފާޢުން ފާހަގަކުރާ ގޮތުގައި، ބަންދު ކުޑަ ގޮތަކަށް ނިންމުމުގައި މިއައި ބަދަލަށް ފަސޭހައިން ރިޢާޔަތްކުރެވޭނެއެވެ.

14. ބެލުމުން މިސާލުންވެސް ދަރަޖާން ފަދައިން، ކުށަކީ މަސްތުވާތަކެތީ ޓްރެފިކިންގ ކަމުގައި ވިޔަސްވެސް، މައްސަލައަކާއި ގުޅިގެން ހުށަހެޅިގެންދާ ހުރި ފަރާތުން، ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށުގެ އަމަލު ހިންގުމުގައި

---

[13] ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ބޭއިލް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

[14] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2022/614 ކޯޓު އަމުރު (13 އޭޕްރިލް 2022)

ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުގެ ބައިވެރިވުން އޮންނަ ގޮތް ނުވަތަ ކުށްކޮށްފައިވާ ބާވަތް ނުވަތަ ކުށްކުރުމުގައި އަނިޔާވެރިކަން ހިފުނު މިންވަރަށް ބަލައިގެން އަންނަނިވި، އެހެނަ މުއްތަހަމަކު ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް އޮތް ނުރައްކަލަށް ބަލާފައި އައުމަށް އެކަށީގެންވާ ކަމެކެވެ. އަދި އެ ސަބަބުގެ މައްސަލަ ބިނާކޮށް ބަންދާ ގުޅޭ ގޮތުން ކަނޑައެޅުމުގައި މުޖުތަމަޢާ ގުޅޭ ގާނޫނުތަކާއި ވަޒަނުގެންވާ ހާލަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ފަނޑިޔާރަށް ލިބިގެންވާ އިޖްތިހާދުގެ ތެރެއިން ނިންމާ ނިންމުމެކެވެ.

15. **ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަބްދުއްރަޙީމް މުޙައްމަދު**[15] ގެ ޤަޟިއްޔާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ތަޢުފީޤް އަދި އުނައިސް**[16] ގެ ޤަޟިއްޔާގައި، މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ކުށްތަކުގެ ސަބަބުން މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިވެ އޮންނަނިކަމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ، ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށް މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ޤަވާޢިދުތަކުން ކަނޑައަޅާ އުޅުގެ ބާވަތުގެ މައްސަލަ އުސޫލު ރިޢާޔަތްކޮށް ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ފަނޑިޔާރަށް ލިބިގެންވާ ކަނޑައަޅައި ބަންދާއި ގުޅޭ ގޮތުން ކަނޑައެޅުމުގައި ފަނޑިޔާރަށް ލިބޭ އިޖްތިހާދު ހިނގާނެ ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

16. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ އަމުރަކީ ބަލާއިރު، ފާސްކުރި ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 59 ވަނަ މާއްދާއި 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ހުކުމާ ހަމައަށް ނަސީހަތް ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ސަބަބެއް ވުޖޫދުގައިވާކަން ބެލުން ނޫނީ، ހުކުމާ ހަމައަށް ނަސީހަތް ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ހާލަތާއި ނިސްބަތުން ކުރިމަތިލާ ކުށަކާ ކަނޑައެޅިފައިވާ ގާނޫނާއި އެއްގޮތަށެވެ. މިގޮތުން ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ހާލަތު ވުޖޫދުވެފައިވޭތޯ ބެލުމުގައި ޝަރީޢަތްކުރުމަށް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ[17] 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވޭ 9 ކަމަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، ތުހުމަތު ކުރެވުނު ކުށަކީ، ޖީ އެން އާ ގްރޫޕްތަކާއި، ތުހުމަތުގެ ޖިނާއީ އުނދަގޫ ފާހަގަކުރެވޭ ވަކިތަނެއް، ހުކުމް ނަސީހަތު ހުރި ކުރީގެ ޝަރީޢަތުގެ މައްސަލަ ކުށެއްކުރުމުގައި

[15] 2011/SC-A/33

[16] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/286-290

[17] 2021-SC-REG-01

އަނިޔާވެރިކަން ހިމެނޭ މިންވަރާއި ކުށާއި މުއްތަހަމާއި ގުޅުވައިދޭ މިންވަރާއި އަދި ކުރިން އަމުރު ނެރުމުގައި ހުރި ހާލަތުތައް ބަދަލުވެފައިވާގޮތަށް ބަލާފައިވެއެވެ.

17. މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-B12/75 ޤަޟިއްޔާގައި ހުސްނާ އާދަމް ނަސީރު ދޫކޮށްލައިފިނަމަ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާލެއް އޮތް ކަމަށް ބޮޑުވާވާ ކަމަށް ބެލިފައިވާ މައިގަނޑު އަސާސަކީ ހައްޔަރުކުރެވުނީއްސުރެ ބަންދުގައި ބަހައްޓަމުން ދިޔަ ސަބަބުތަކެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި ތަކުރާރީގެ ބަރުދަނާއި ހުރި އާޚާރަތަކާއި ކުށްކުރެވޭ ދާއިރާ ފާހަގަކުރެވިފައިވާކަމެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ބަންދު މުރާޖަޢާކޮށް ނިންމިގޮތުން ބަޔާންކުރާ ރިޢާޔަތްކުރެވިފައިވާ މައިގަނޑު ކަންތައްތަކަކީ، ކުށާއި މުއްތަހަމާ ގުޅުވައިދޭ ހާލަތާއި ބައިވެރިވުން އޮތް މިންވަރަށެވެ. އެހާލަތަކަށް ބަލައި ބަންދުން ދޫކުރުމުގެ އިލްތިމާސް ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރަކަށް ލިބިގެންވާކަމަށް އެ މައްސަލައިގައި ވެސް ފާހަގަކުރެވިފައިވާކަމެވެ.[18]

18. ބަންދުން ސަބަބުތައް އެނގެން ހުރުމުން، އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ ވަކައިގެންވާ އެންމެހައި ކަންތައްތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ޤާނޫނުގެ އިޖްތިހާދީ ބާރުގެ ތެރޭގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެކެވެ. މިހާލަތުގެ ނިންމުމުގައި ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު އެ އިޖުތިހާދު ބޭނުން ކުރި ގޮތުގެ މައްސަލައަކާ ވަކިމަން އިސްތިއުނާފީ ކޯޓަށް ހުށަހެޅިގެންވާ ހާލަތްތަކާމެދު ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ޢަލީ**[19] **ޤަޟިއްޔާގައި** ކަށަވަރުވެފައިވާ އިސްތިސްނާއީ ހާލަތެއް މިމައްސަލައިގައި އޮތް ކަމަށް ސާބިތުކުރުމަށް ދެވުނު ފުރުސަތުގައި، މިއީ މަސްލަހަތުތަކުގެ ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ތަރުތީބު ކުރުވާ މައްސަލައެއް ކަމުން ބަންދުންދޫކުރުމުގެ އިލްތިމާސް ދޫކުރެވޭ ލިބިގެންވާކަން ނުލިބޭކަން ބެލުން، އެކަމަ އިސްތިސްނާއީ ހާލަތެއް މި މައްސަލައިގައި ދައްކާލުން ބުނެދީފައި ނުވެއެވެ.

19. އެހެންކަމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B1/AM/2022/03 (12 ސެޕްޓެމްބަރު 2022) އަމުރަކީ ވަކައިގެންވާ ހާލަތުތަކާއި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެން ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު އިޖުތިހާދުކޮށް ގޮތް ކަށަވަރުވެފައިވާ ކަމަށްވާތީއާއި، މި އިޖުތިހާދު ބޭނުން ކުރި ގޮތުގައި މި ކޯޓުން ގޮތް

[18] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/HC-B12/75 ޤަޟިއްޔާގެ 21 ވަނަ ނުކުތާ

[19] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/51 ޤަޟިއްޔާ

ކަނޑައަޅަންޖެހޭ އިސްތިސްނާއީ ހާލަތެއް ދައުލަތަށް ބޭނުންވެފައިނުވުމުން އެ ނިންމުމަކީ ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ސަބަބެއް އޮތް ކަމުގައި އަހަރެން ނުދެކެމެވެ.

<u>ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔު؛</u>

20. ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝަރީފާގެ ރައުޔަށް އަހަރެން ތާއީދު ކުރަމެވެ.

<u>ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދުގެ ރައުޔު؛</u>

21. ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝަރީފާގެ ރައުޔަށް އަހަރެން ތާއީދު ކުރަމެވެ.

- <u>ޙުކުމް:</u>

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ހުރުމުން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B1/AM/2022/03 (12 ސެޕްޓެމްބަރ 2022) އަމުރަކީ ބަދަލުކުރަން ޖެހޭ އަމުރެއް ނޫން ކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މިމައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބެލި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް | ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝަރީފާ | ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު

(ރިޔާސަތު)

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު

މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ